

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämis- lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä syyskuuta 2005 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi alueiden kehittämislain muuttamisesta (HE 89/2005 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti valtiovarainvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (VaVL 23/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kehittämispäällikkö Teemu Eriksson, sisäasiainministeriö
- budjettisihteeri Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- rakennerahastopäällikkö Merja Niemi, opetusministeriö
- hallitussihteeri Susanna Paakkola, maa- ja metsätalousministeriö

- hallitussihteeri Eerikki Nurmi, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitusneuvos Lauri Pelkonen ja finanssisihteeri Carolina Sierimo, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- hallitusneuvos Matti Ilonen, työministeriö
- hallitusneuvos Taru Hallberg, ympäristöministeriö
- osastopäällikkö Jouko Lankinen, Kaakkois-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskus
- erityisasiantuntija Marko Mäkinen, Pirkanmaan liitto
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sosiaali- ja terveysministeriö
- AKAVA ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Alueiden kehittämislakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joilla vahvistetaan maakunnan liittojen asemaa aluekehittämisviranomaisina ja lisätään yhteistyötä alueilla, alueiden ja keskuhallinnon välillä sekä keskushallinnossa.

Keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat alueelliset määrärahat valtion talousarviossa koottaisiin. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman valtion rahoitusta koskevasta osasta tehtäisiin maakunnan valtionrahoitusesitys. Esityksen hyväksyisi maakunnan liitto. Tarkoituk-

sena on, että ministeriöt neuvottelevat ennen esitystään valtioneuvostolle sekä maakunnan liittojen että alaisensa aluehallinnon kanssa.

Valtioneuvoston yleisistunto jakaisi kootut määrärahat kunkin ministeriön esittelystä maakuntakohtaisesti eduskunnan hyväksyttyä talousarvion. Määrärahojen jako perustuisi toteuttamissuunnitelmaan, ja määrärahat jaettaisiin mahdollisimman samanaikaisesti. Valtioneuvosto voisi jättää osan jakamastaan määrärahasta kohdentamatta momentin eri käyttötarkoituksiin. Tämän osuuden kohdentamisesta momentin käyttötarkoituksiin alueella päättäisi maakunnan liitto. Määrärahoja käyttäisivät alueilla edelleen samat viranomaiset kuin nytkin. Samal-

la ehdotetaan kumottavaksi alueiden kehittämislain 41 §:n 2 momentti, joka rajaa laissa mainittujen erityisohjelmien kestoajan vuoden 2006 loppuun.

Samanaikaisesti on tarkoitus perustaa valtioneuvoston asetuksella alueiden kehittämisen yhteistyöryhmä keskushallintoon. Ryhmä huolehtisi aluekehityksen yhteensovittamisesta keskushallinnossa, ja sille koottaisiin myös nykyisin toimivien työryhmien aluekehitykseen liittyvät tehtävät.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Alueiden kehittämislain 41 §:n 2 momentin kumoaminen tulisi kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä perustellaan lakiehdotuksen antamista eduskunnalle muun muassa viittaamalla hallitusohjelmaan, alueiden kehittämisestä annetun lain (602/2002) mukaisiin voimassa oleviin valtakunnallisiin alueiden kehittämisen tavoitteisiin ja noudatetun toimintalinjan johdonmukaiseen jatkamiseen.

Valiokunta pitää mainittuja seikkoja tärkeinä. Lisäksi valiokunta viittaa aluepoliittisen selonteon johdosta eduskunnan hyväksymään lausumaan, jossa eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä taloudellisia voimavaroja kootaan yhteen, alueellistetaan ja lisätään sitomattomien maakunnallisten kehittämisvarojen osuutta, sekä siitä, että maakunnan liittojen roolia aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina vahvistetaan alueellistettujen ja alueellistettavien voimavarojen suuntaamisessa muun muassa lisäämällä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien sitovuutta ja vaikuttavuutta (HaVM 14/2004 vp — VNS 3/2004 vp). Lakiehdotus toteuttaa ainakin osaksi tämän lausuman vaatimuksia.

Säädettävä laki merkitsee sitä, että keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat määrärahat on koottava valtion talousarviossa nykyistä suu-

remmiksi kokonaisuuksiksi. Maakunnallisen päätöksenteon asema vahvistuu päätöksenteon kokonaisuudessa kahta kautta. Ensinnäkin maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma muuttuu maakunnan talousarvioesitykseksi, mikä parantaa maakunnan oman ehdotuksen asemaa valtion talousarvioesityksen valmistelussa. Toisaalta aluekehityksen voimavarojen suuntaamisen kokonaisuus on aluetasolla maakunnan liitoissa helpommin priorisoitavissa ja aikataulutettavissa mahdollisimman tuloksellisesti. Valiokunta korostaa päätöksenteon yhteensovittamisen merkitystä sekä keskushallinnossa että aluetasolla. Valiokunta on aiemminkin kiinnittänyt huomiota etenkin keskushallinnon liian sektoroituneeseen asioiden tarkastelukulmaan. Tämän sijaan on tärkeää hallinnon toiminnassa omaksua laajalaisempi lähestymistapa.

Valiokunta pitää välttämättömänä lakiehdotukseen sisältyvää sääntelyä, joka merkitsee aluekeskusten kehittämisen jatkamista aluekeskusohjelmilla ja vastaavasti osaamiskeskusten kehittämisen jatkamista osaamiskeskusohjelmilla.

Lakiehdotukseen sisältyvänä yksityiskohtana valiokunta kiinnittää huomiota 10 a §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan niiden ministeriöiden, joiden on alueiden kehittämislain 8 §:n nojalla

määriteltävä alueellisen kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet, on koottava keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat määrärahaehdotukset. Momentin toinen virke on sikäli ongelmallinen, että siinä annettaisiin lailla yleinen valtuus antaa kokoamisen yksityiskohdista määräyksiä erikseen. Perustelujen mukaan tarkoitus on, että tarkemmat määräykset antaisi valtionvarainministeriö valtion talousarvion laadinnasta antamissaan määräyksissä. Saadun selvityksen mukaan kysymys on valtion talousarviosta annettuun asetukseen (1243/1992) sisältyvästä sääntelystä. Valiokunta toteaa ottaen samalla huomioon edellä todetun säännösehdotuksen ongelmallisuuden, ettei samasta asiasta ole asianmukaista antaa sekä lakitasoista normia että asetustasoista sääntelyä, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 a §:n 1 momentin toisen virkkeen poistamista.

Edellä lausutun perusteella, valtiovarainvaliokunnan lausunnossa ja hallituksen esityksessä mainituista syistä hallintovaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväk-

symistä edellä ilmenevien kannanotoin ja muutosehdotuksin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 10 a § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

10 a §

Kansallinen valtion rahoitus

Tämän lain 8 §:n 1 momentin mukaiset ministeriöt kokoavat keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat alueelliset määrärahaehdotukset. (*Poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
 vpj. Veijo Puhjo /vas
 jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
 Lasse Hautala /kesk
 Rakel Hiltunen /sd
 Jyrki Kasvi /vihr
 Esko Kurvinen /kok

Lauri Kähkönen /sd
 Lauri Oinonen /kesk
 Heli Paasio /sd
 Tapani Tölle /kesk
 Ahti Vielma /kok
 Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.